

УДК 342(043.2)

Легенький М.І., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СУЧАСНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАУКИ І ТЕХНІКИ АВІАЦІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Роль авіаційного транспорту в економіці більшості розвинених країн постійно зростає, на це впливає технологічний розвиток і новітні розробки в авіаційній галузі, а також глобалізаційні процеси, пов'язані з діловими та культурними зв'язками між різними країнами світу. Авіаційний транспорт впливає на розвиток туристичного бізнесу (52% міжнародних туристичних подорожей авіацією), міжнародної торгівлі та сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни.

Стан вітчизняної авіаційної промисловості свідчить про наявність комплексу проблем: відсутність або недостатність ресурсного (фінансового, матеріального, кадрового) забезпечення на поставку авіаційної техніки; негармонізованість нормативно-технічної бази з питань проектування та виробництва авіаційної техніки з відповідною документацією провідних іноземних виробників; відсутність ефективних систем довгострокового кредитування зовнішньоекономічних контрактів і лізингу; мінімальні обсяги виробництва і продажу авіаційної техніки та надання послуг.

Виконання Стратегії розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року по двох етапах залишилося без виконання [1, 2]. Державну комплексну програму розвитку авіаційної промисловості до 2010 року було профінансовано з державного бюджету на 40% запланованого обсягу. При цьому у загальному обсязі витрат частка власних коштів підприємств-виконавців склала 73,1%, а державного бюджету – 26,9% (за даними Мінпромполітики).

На жаль, для України період 2011 – 2020 років також характеризується відсутністю у державному бюджеті фінансування досліджень і розроблень інноваційних авіаційних технологій, матеріалів, обладнання, процесів і випробувань. Незважаючи на обставини певні підприємства галузі вклали власні кошти на проведення відповідних робіт. Зокрема, за період 2015-2019 років основні розробники авіаційної техніки (літаків – державне підприємство «Антонов», вертольотів – акціонерне товариство «Мотор Січ», двигунів до них – державне підприємство «Івченко-Прогрес» і акціонерне товариство «Мотор Січ») вклали на проведення досліджень і розроблень нових конкурентоспроможних зразків авіаційної техніки близько 10,021 млрд. гривень (близько 400 млн. доларів США в еквіваленті) власних коштів. Дослідні зразки такої техніки мають високий ступінь готовності і можуть бути успішно завершені [2].

Розвиток авіаційної галузі України нерозривно пов'язаний із загальним розвитком економіки, з ростом добробуту і доходів населення, зі зростанням ділової активності й туризму, а також нормативною і технічною базою. Важливим документом на сьогодні є прийнята Державна цільова науково-технічна програма розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів від 01.09.2021 р. (Програма) [2].

Програма спрямована на реалізацію стратегічного пріоритетного напрямку інноваційного розвитку науки і техніки – «освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки», як це визначено у Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні».

Програма визначає основні напрями, за якими розв'язуватимуться проблеми і досягатиметься мета: напрям «літальні апарати», напрям «двигуни», напрям «системи і агрегати», напрям «стандартизація», напрям «соціально-кадровий».

Програма направлена на дослідження та розроблення авіаційних технологій і матеріалів, виробничих процесів і обладнання, проведення випробувань, що спрямовані насамперед на підвищення конкурентоспроможності, енергоефективності та екологічності вітчизняної авіаційної техніки, а також на зменшення негативного впливу авіаційного транспорту на навколишнє природне середовище, а саме: зменшення викидів в атмосферу окисів вуглецю; зменшення рівня шуму; зменшення рівня заповідання шкоди довкіллю в процесі розроблення, випробувань і виробництва авіаційної техніки і матеріалів на всіх стадіях життєвого циклу.

Виконання завдань та заходів Програми сприятиме: подоланню кризових явищ у галузі, відновленню та розвитку серійного виробництва вітчизняної авіаційної техніки та задоволенню потреб держави; розвитку високотехнологічного сектору вітчизняної економіки та підвищенню її конкурентоспроможності в цілому; налагодженню та розвитку стратегічного партнерства авіабудування України з провідними світовими виробниками авіаційної техніки та між державою і приватним бізнесом; відновленню та ефективному розвитку наукового, інженерно-технічного, виробничого та керівного кадрового потенціалу галузі й підвищенню їх професійного рівня; формуванню науково-технічного доробку в перспективних напрямках розвитку авіабудування; підвищенню інвестиційної привабливості галузі за рахунок збільшення питомої ваги «нематеріальної» складової в активах авіаційних підприємств і «нематеріальних» товарів у загальному обсязі експорту.

Очікувані результати від виконання завдань і заходів Програми сприятимуть відновленню прибуткового повномасштабного серійного виробництва цивільних літаків і освоєнню виробництва вертольотів в Україні, зростанню обсягів збуту продукції авіабудування і відповідних надходжень до бюджетів, а також започаткуванню міжнародних проектів із створення кооперованого виробництва вітчизняної авіаційної техніки за кордоном.

Література

1. Стратегія розвитку вітчизняної авіаційної промисловості на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2008 р. № 1656. *Офіційний вісник України*. 2009. № 1. Ст. 19.

2. Державна цільова науково-технічна програма розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 01 вер. 2021 р. № 951. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/951-2021-%D0%BF#Text>